

LAKIALOITE 46/2005 vp

Laki eläinsuojelulain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan turkiseläinten häkkitarhauksen kieltämistä 10 vuoden siirtymäajan kulluttua, koska turkiseläinten häkkikasvatusta on

pidettävä eläinsuojelulain 53 §:ssä tarkoitettuna eläinrääkkäyksenä.

PERUSTELUT

Voimassa olevan eläinsuojelulain tavoitteena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta. Niin ikään lain tarkoituksena on edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua (1 §). Nykyinen turkiseläinten häkkitarhaus on näiden tavoitteiden kanssa ristiriidassa.

Häkkitarhauksen ongelmat

Turkiseläinten häkit tehdään metalliverkosta. Metalliverkkolattian läpi ulosteet putoavat ja kasaantuvat häkin alle. Häkit on sijoitettu vierekkäin riveiksi, joiden päällä on katokset. Näitä rakennelmia kutsutaan "varjotaloiksi". Yhdessä talossa on yleensä 50—70 häkkiä, jotka on järjestetty kahteen riviin. Ketuilla ja supikoirilla on häkissä tilaa puolisen neliometriä. Minkeillä ja hillereillä on tilaa noin viidesosa neliometriä.

Turkiseläinten rehun raaka-aineista pääosan muodostavat kala, teurasjäte ja vilja. Näiden lisäksi rehussa käytetään mm. turkiseläinten ruhoja, lihajauhoa, soijarouhetta, maissigluteenia sekä eläin- ja kasvirasvoja. Tarhalla rehun jake-

lussa käytetään tavallisesti trukkeja, joista käsin rehu laitetaan häkkien kattoverkon päälle. Näkyvin rehuun liittyvä ongelma on sen helppo pilaantuvuus, josta seuraa rehumyrkytyksiä eläimille.

Jotta eläimillä olisi aina saatavilla juomavettä, juomakupit olisi tarkistettava ja täytettävä useita kertoja päivässä, mutta joillakin tarhoilla eläimille annetaan vettä vain neljä kertaa viikossa. Osalla tarhoista käytetään metallisia juomakuppeja, joihin eläimen kieli voi jäätyä pakka-sella kiinni.

Turkiseläinten parituskausi alkaa tammikuussa ja kestää huhtikuuhun. Ketuilla ja supikoirilla osa tarhaajista käyttää oikean paritusajankohdan määrittämiseksi kiimamittaria, joka aiheuttaa osalle ketuista kohtutulehduksen.

Osa häkkiturkiseläimistä saa alkunsa "luonnollisella parituksella", laittamalla uros ja naaras yhteen. Erityisesti supikoirilla parittelukäyttäytymistä häiritsee se, että turkistuottajat pyrkivät käyttämään samaa urosta usealle naaraalle (jotta rehua säästyisi, kun ei tarvitse pitää niin

monta siitosurosta ruokittavana). Vaistoiltaan supikoirat ovat kuitenkin yksiavioisia.

Luonnossa minkit palaavat parittelun jälkeen välittömästi normaaliin erakkomaiseen elämäntapaansa. Häkissä naaras ei pääse pakenemaan urosta, jolloin uros — joka on paljon naarasta kookkaampi — voi käydä naaraan kimppuun.

Jopa puolet ketuista keinosiemennetään. Keinosiemennystä käytetään erityisesti silloin, kun risteytetään sinikettu ja hopeakettu ja tuotetaan ns. sinihopeakettuja. Sinikettu (eli naali) ja hopeakettu kuuluvat sekä eri lajeihin että myös eri sukuihin, eivätkä ne luonnossa risteydy keskenään. Myöskään häkkioloissa ne eivät normaalisti hyväksy toisen lajin eläintä parittelukomppanikseen. Keinosiemennyksessä tapahtuu virheitä, mistä aiheutuu mm. kohtutulehduksia. Siitosuros kiinnitetään jokaista siemennesteen ottoa varten telineeseen, yleensä niskapihtien avulla. Erityisesti hopeakettu-urokset tappelevat usein raivokkaasti vastaan.

Eläinten poikastuottoon vaikuttavat sekä synnytyvyys että poikaskuolleisuus, jonka syyt ovat luonnossa ja häkeissä melko erilaisia. Luonnossa poikasia verottavat petoeläimet, häkeissä poikasia kuolee (etenkin hopeaketuilla) siihen, että emo tappaa ne. Toinen häkeissä poikaskuolleisuutta aiheuttava tekijä on se, että häkeissä käytettyjen pesäköppien lämmöneristyskyky on hyvin huono. Talvisin häkkiturkiseläinten poikaset kärsivät kylmyydestä ja kesällä helteestä.

Turkiseläinten "viihtymistä" arvioitaessa on syytä ottaa huomioon myös se, että häkkioloissa emo joutuu hoitamaan poikasensa varsin erilaisessa tilanteessa kuin mitä sen vaistot ovat kehittyneet vastaamaan. Yksi oleellinen ero on uroksen puuttuminen häkistä. Ketuilla uros osallistuu poikasten hoitoon. On oletettavissa, että vaistotoimintojensa puolesta yhteisölliseen poikastenhoitoon sopeutuneet eläimet kokevat ympäristönsä sosiaalisesti puutteelliseksi, kun ne joutuvat hoitamaan poikasensa yksin. Turkistarhoilla poikaset erotetaan emoistaan usein alle kahden kuukauden iässä. Luonnossa nämä eläinlajit vierottavat poikasensa usein vasta puolen vuoden jälkeen, kun poikaset ovat jo lähes täysikasvuisia.

Marras-joulukuussa on turkistarhoilla nahoituskauti, jolloin valtaosa turkiseläimistä tapetaan. Vain siitoseläimet (20—40 % eläimistä) jätetään jäljelle. Lopetukseen vietäviä kettuja käsitellään yleensä nostamalla eläin niskapihdeillä ilmaan ja riiputtamalla sitä toisella kädellä hännästä. Kettujen ja supikoirien lopetuksessa käytetään sähköä tai hiilimonoksidia eli häkkää. Sähköä käytettäessä sähkövirta johdetaan eläimen ruumiin läpi elektrodeilla, joista toinen asetetaan suuhun ja toinen peräaukkoon. Hiilimonoksidilla lopettaminen tapahtuu pudottamalla eläin umpinaiseen laatikkoon, johon kaasua johdetaan.

Eläimen hyvinvointi heikkenee, jos sen on mahdotonta toteuttaa niitä käyttäytymismuotoja, joihin sillä on sisäinen, myötäsyttyinen tarve. Näiden toiminnantarpeiden patoutuminen aiheuttaa eläimissä stressiä. Tyypillisiä oireita siitä ovat mm. hermostuneisuus, apaattisuus ja häiriintynyt käyttäytyminen. Näitä kaikkia esiintyy häkkikasvatetuilla turkiseläimillä.

Perusongelma on se, että käytännössä on mahdotonta yhdistää kahta asiaa: aktiivisia, lajiensa synnynnäisten vaistojen ohjaamia petoeläimiä ja pieniä paljaita häkkeitä. Yhteinen ongelma kaikille häkeissä kasvatetuille turkiseläimille on se, että häkit ovat tavattoman pieniä verrattuna näiden eläinten normaaliin liikkuma-alueeseen.

Kettu, supikoira, minkki ja hilleri ovat aktiivisia petoeläimiä, joilla on voimakas myötäsyttyinen liikunnan tarve silloinkin, kun ravintoa on saatavilla erittäin helposti. Turkistarhan häkki voi olla alle miljoonasosa siitä liikkuma-alueesta, jota laji luonnossa käyttää. On havaittu, että pienet muutokset häkkien koossa eivät vielä vaikuta eläinten hyvinvointiin.

Liikunnan tarpeen lisäksi kaikilla turkiseläimillä on myötäsyttyinen tutkivan käyttäytymisen elinympäristön tutkimisen tarve. Sen toteuttaminen edellyttää vaihtelevaa ympäristöä ja erilaisia tutkittavia kohteita.

Eläinten käyttäytymiseen kuuluu suuri joukko vaiston sanelemia piirteitä, joita turkiseläinten häkeissä on mahdotonta toteuttaa. Hopea- ja siniketuilla on luontainen kaivamisen tarve, joka

liittyy niiden luontaiseen pesäluolien kaivamiseen. Verkkopohjaisessa häkissä sitä on tietenkin mahdotonta toteuttaa. Monet eläinlajit ovat tarkkoja siitä, mihin ne ulostavat ja virtsaavat, mutta turkistarhan häkeissä valinnanvaraa ei ole. Minkit elävät luonnossa yleensä vesistöjen tuntumassa. Minkillä katsotaankin muun liikunnan tarpeen lisäksi olevan myös myötäsyttyinen uimisen tarve. Häkkien pienuus merkitsee pakollista vierekkäin oloa naapurihäkkien asukkaiden kanssa. Minkki ja hilleri ovat luonnossa yksineläjiä, jotka eivät siedä lajikumppaneita lähettyvillään muulloin kuin pariutumis- ja poikastenhoidoaikoina. Vastaavasti ketut eivät pysty rakentamaan normaalia sosiaalista yhteisöä, jos muut yksilöt ovat eri häkeissä.

Tiedetään, että eläintarhoissakin tilan ja virikkeiden vähyys aiheuttaa eläimille ongelmia. Tilat eivät siis missään tapauksessa saa olla pienemmät tai virikkeettömämmät kuin eläintarhatasolla. Pohjoismaiset eläintarhanormit edellyttävät, että ketuilla ja naaleilla on oltava vähintään 600 neliömetrin aitaus, jossa on kaivamis mahdollisuus. Eläimellä on oltava myös tarpeeksi virikkeitä ja mahdollisuus toteuttaa sille tyyppillistä sosiaalista käyttäytymistä.

Tarhauksen lopettaminen on välttämätöntä

Monissa maissa, kuten Isossa-Britanniassa, on nykymuotoinen turkistarhaus jo kielletty, koska

sen on katsottu aiheuttavan kohtuuttoman paljon kärsimyksiä eläimille. Sveitsissä ja Saksan Hessenin osavaltiossa laki sallii turkiseläinten kasvatuksen, mutta kasvatettavilla eläimillä on oltava eläintarhatasoiset tilat.

Parhaillaan Ruotsissa keskustellaan keinoista lopettaa turkiskasvatus kokonaan.

Turkistarhaukseen liittyvät ongelmat ovat erittäin vakavia. Niistä voidaan päästä vain lopettamalla turkistarhaus kokonaan siirtymäajan kuluttua. Lakialoitteessa esitetään, että Suomessa ei enää sallita eläinten tarhausta turkistuotantoa varten. Ehdotettu kielto sijoitettaisiin lain 22 §:n uudeksi 1 momentiksi, jolloin nykyinen 1 momentti siirtyisi 2 momentiksi.

Jotta ehdotetun kiellon seurauksena tilanne ei muodostuisi turkistarhaajien kannalta kohtuuttomaksi, tulisi turkiseläintuotannon sijaan edistää siirtymistä sellaiseen eläinten tuotantoon, jonka puitteissa eläimet voisivat elää lajilleen tyyppisissä olosuhteissa vapaina. Lisäksi on kannustettava siirtymistä sellaisiin elinkeinoihin, jotka eivät aiheuta kärsimystä eläimille.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

eläinsuojelulain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä huhtikuuta 1996 annetun eläinsuojelulain (247/1996) 22 §:n otsikko sekä lisätään 22 §:ään uusi 1 momentti, jolloin nykyinen 1 momentti siirtyy 2 momentiksi, seuraavasti:

22 §

Turkiseläinten häkkitarhaus

Eläinten kasvattaminen häkkitarhausena turkisten tuotantoa varten on kiellettyä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2006. Lain 22 §:n 1 momentissa säädettyä häkkitarhauksen kieltoa sovelletaan lain voi-

LA 46/2005 vp — Rosa Meriläinen /vihr ym.

maan tullessa toimiviin turkistarhoihin 1 päivästä tammikuuta 2016 alkaen.

Helsingissä 8 päivänä huhtikuuta 2005

Rosa Meriläinen /vihr
Heidi Hautala /vihr
Kirsi Ojansuu /vihr
Tuija Brax /vihr
Irina Krohn /vihr

Jyrki Kasvi /vihr
Janina Andersson /vihr
Oras Tynkkynen /vihr
Ulla Anttila /vihr
Annika Lapintie /vas